

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО; КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

УДК 343.161.1

DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2020.40.217592>

В. А. Ахмедов, канд. юрид. наук,
керівник науково-дослідного та судово-прецедентного відділу
Академії Юстиції в Міністерстві Юстиції
вул. Відаді, 158, Насімінський район, AZ 1000, Баку, Азербайджан
e-mail: vusal-ahmadov@mail.ru

СИСТЕМА САНКЦІЙ ЗА ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ПРАВОСУДДЯ В УКРАЇНІ ТА АЗЕРБАЙДЖАНСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ

У статті розглядаються та аналізуються санкції статей кримінального законодавства України та Азербайджанської Республіки, що передбачають відповідальність за злочини проти правосуддя. Відзначено, що санкції за злочини проти правосуддя не завжди адекватно відображають характер і ступінь суспільної небезпеки діянь, а також конструктивні особливості диспозицій кримінально-правових норм. Вимога адекватності передбачає пряму взаємозалежність, коли якісний і кількісний критерії небезпеки суспільно небезпечного діяння відповідають межах його караності. В рамках досліджуваної проблеми запропоновано зміни до кримінального законодавства Азербайджанської Республіки та України та визначено недоліки системи санкцій за злочини проти правосуддя у кримінальному законодавстві обох держав.

Ключові слова: кримінально-правова норма, санкції, система санкцій за злочини проти правосуддя, кримінальна відповідальність, покарання.

Постановка проблеми. У світовій науковій літературі відсутня така теорія кримінально-правових санкцій, яка могла б виробити певну концепцію і дати конкретні рекомендації законодавцю. В результаті, в теорії кримінального права справедливо звертається увага на серйозні проблеми побудови санкцій конкретних норм, наприклад, розбіжності в оцінці санкціями статей кримінального закону однорідних злочинів; на невідповідність різкі відмінності в санкціях статей, що передбачають суміжні склади злочинів; на наявність завищених або, навпаки, занижених санкцій, які не відповідають істинному характеру і ступеня суспільної небезпеки забороняються діянь; взаємну неузгодженість санкцій між собою [1].

Не є винятком санкції статей кримінального закону, що передбачають відповідальність за злочини проти правосуддя. Санкції норм про злочини проти правосуддя потребують вдосконалення, як в плані встановлення виду і розміру заходів державного примусу, так і в плані їх застосування. Основними недоліками санкцій за злочини проти правосуддя є: неможливість застосування деяких з них в повному обсязі; не завжди обґрунтована безальтернативність покарання; надмірно широкі межі між нижчими і вищими межами покарання; неузгодженість між собою і з санкціями за інші злочини, зокрема проти особистості.

Мета даної статті – аналіз системи санкцій за злочини проти правосуддя в Україні та Азербайджанській Республіці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика системи санкцій проти правосуддя, зокрема, в Україні та Азербайджанській республіці розглядається у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі не достатньо. Здебільшого ці дослідження спрямовані на теоретичні аспекти (О. П. Горох, Ю. А. Демидов, Н. О. Лопашенко, А. А. Музика). Більш детально дослідження цієї сфери розглядаються у роботах С. О. Денисова, В. І. Зубкова, Г. П. Лозовицької, А. П. Козлова, Ю. І. Кулешова. Вважаємо за доцільне розглянути систему санкцій за злочини проти правосуддя в Україні та Азербайджанській республіці.

Виклад основного матеріалу. Перш за все, невиправданими є значні розриви між мінімальною і максимальною санкцією за вчинення злочину. Наприклад, санкція ч. 1 ст. 378 КК України «Умисне знищення або пошкодження майна, що належить судді, народному засідателю чи присяжному або їх близьким родичам, у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною із здійсненням правосуддя» передбачає альтернативу у виді арешту строком до шести місяців або позбавлення волі на строк до п'яти років. Санкція, передбачена у ч. 2 цієї ж статті має розрив строку позбавлення волі від шести до п'ятнадцяти років. Ст. 379 КК України «Вбивство або замах на вбивство судді, народного засідателя чи присяжного або їх близьких родичів у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною із здійсненням правосуддя» містить санкцію у виді позбавлення волі на строк від восьми до п'ятнадцяти років або довічного позбавлення волі. Очевидно, що такі санкції не є досить обґрунтованими, адже науковці вважають прийнятним розрив між мінімальною і максимальною межею санкції не більше трьох років [2, с. 105], або від трьох до п'яти років [3, с. 52]. Зауважимо, що основна мета такого інтервалу – забезпечити реалізацію принципу індивідуалізації покарання.

Слід звернути увагу на те, що у нормах КК АР в цілому дотриманий наведений принцип побудови санкції. У переважній більшості санкцій інтервал між мінімальним і максимальним строком покарання не перевищує трьох – чотирьох років. Лише санкція ст. 287 КК АР «Посягання на життя особи, що здійснює правосуддя або попереднє розслідування» позбавлення волі має розрив у шість років.

Окрім цього, особливого розгляду заслуговує проблема конструювання санкцій в нормах про злочини проти правосуддя, які відносяться до категорії «спеціальних». А. П. Козлов слушно наголошував, що відокремлення спеціальної норми повинне мати за мету посилення або послаблення кримінальної відповідальності в порівнянні з каральним впливом, що властивий санкції загальної норми. Без зазначених цілей спеціальна норма буде непринятною [1, с. 52-53].

Виділення спеціальних норм свідчить про необхідність особливого регулювання тих чи інших відносин. Як правило, йдеться про охорону не одного, а як мінімум двох об'єктів. У зв'язку з цим важко погодитися з тим, що низка складів злочинів проти правосуддя, що є спеціальними відносно загальних складів посадових злочинів, з врахуванням співставлення санкцій, фактично мають бути віднесені до категорії привілейованих, тобто таких, що пом'якшують відповідальність.

Наприклад, «Завідомо незаконне затримання або незаконний привід» (ч. 1 ст. 371 КК України) і «Притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності слідчим, прокурором чи іншою уповноваженою на те законом особою» (ч. 1 ст. 372 КК України) є формами перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу. Проте покарання за ці злочини є нижчими ніж за злочин, склад якого передбачений у диспозиції ч. 1 ст. 365 КК України. До того ж, санкція за злочин «Притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності слідчим, прокурором чи іншою уповноваженою на те законом особою» не передбачає навіть позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю.

Натомість, санкції спеціальних складів злочинів за КК АР є більш адекватними відносно загальних складів. Зокрема, притягнення завідомо невинуватої особи до кримінальної відповідальності (ст. 290.1 КК АР), незаконне звільнення від кримінальної відповідальності (ст. 291 КК АР), та завідомо незаконне затримання (ст. 292.1 КК АР) караються суворіше, ніж перевищення посадових повноважень (ст. 309.1 КК АР).

Прикладом дотримання наведеного принципу є побудова санкції ч. 1 ст. 375 КК України «Постановлення суддею (судьями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови», яка містить більш суворе покарання за спеціальний склад злочину, ніж за загальний склад злочину, передбачений у диспозиції ч. 1 ст. 364 КК України «Зловживання владою або службовим становищем».

Також, санкції за злочини проти правосуддя не завжди адекватно відображають характер і ступінь суспільної небезпеки діянь, а також конструктивні особливості дис-

позицій кримінально-правових норм. Вимога адекватності передбачає пряму взаємозалежність, коли якісний і кількісний критерії небезпеки суспільно небезпечного діяння відповідають межах його караності. Як слушно підкреслює Ю. І. Ляпунов, обов'язок законодавця полягає, за можливості, відносно адекватно соціальними детермінантами оцінити істинний ступінь суспільної небезпеки конкретного виду (але не фактичного прояву) діяння і закріпити її в санкції кримінально-правової норми [4, с. 49].

Слід підкреслити, що переважна більшість основних складів злочинів, включених до розділів «Злочини проти правосуддя» за КК України та КК АР, за своєю законодавчою конструкцією є формальними. Навіть наведені як приклади матеріальних складів нормативні моделі незаконних дій щодо майна, підданого опису чи арешту або яка підлягає конфіскації, дуже специфічні в цьому відношенні. Диспозиція відповідної статті містить вказівку аж ніяк не на основні наслідки злочинного посягання, а лише на додаткові, від яких захищається додатковий об'єкт. Що ж стосується основних наслідків, які характеризують шкоду, яка завдається основному об'єкту кримінально-правової охорони, то вони виходять за межі цих складів злочинів.

Вибір законодавцем саме такої конструкції при конструюванні посягань проти правосуддя видається не випадковим. Він обумовлюється не лише невизначеністю нематеріальної шкоди, що переважно є наслідком подібних суспільно небезпечних діянь, а й здатністю останніх, як правило, заподіювати значну шкоду важливим соціальним відносинам, що породжує природне прагнення убезпечити дані відносини від названих посягань [5, с. 64].

Виходячи з такого критерію, обґрунтованою видається доцільність посилення кримінальної відповідальності за недопущення чи ненадання своєчасно захисника, а також інше грубе порушення права підозрюваного, обвинуваченого на захист, вчинене слідчим, прокурором або суддею (ч. 1 ст. 374 КК України), та втручання в будь-якій формі в діяльність судді з метою перешкодити виконанню ним службових обов'язків або добитися винесення неправосудного рішення (ч. 1 ст. 376 КК України).

Недотримання наведеного принципу конструювання санкції кримінально-правової норми має наслідком, наприклад, і неможливість притягнути до кримінальної відповідальності за готування до очевидно небезпечного злочину, який не визнаний таким суто з формальних причин, наприклад, втеча з місця позбавлення волі або з-під варти, що вчиняється групою осіб за попередньою змовою, або із застосуванням насильства або зброї. Суспільна небезпека такого злочину і його тяжкі наслідки не викликають сумнівів. Проте, злочин, склад якого передбачений у диспозиції ч. 2 ст. 304 КК АР, виходячи із визначеної санкції, відноситься до менш тяжких злочинів. А в ч. 2 ст. 28 КК АР встановлена кримінальна відповідальність за готування лише до тяжкого і особливо тяжкого злочину.

В даному випадку звертає на себе увагу [2, с. 261-262] неузгодженість санкції з кількісними і якісними показниками суспільної небезпеки злочинів. Не маючи теоретично розроблених «вартісних» показників суспільної небезпеки злочинів проти правосуддя, законодавець змушений часто вдаватися в цій сфері до методу проб і помилок, встановлюючи санкції не шляхом наукового розуміння сутності кримінально-правових заборон, а виходячи з уже існуючих санкцій у інших статтях та із суб'єктивної думки учасників законодавчих пропозицій.

Важливу роль в подоланні колізій санкцій відіграє їх узгодження в правових нормах, які передбачають відповідальність за різні види злочинів проти правосуддя, але таких, що мають відносно рівний ступінь суспільної небезпеки. Побудова санкцій особливо кваліфікованих складів, передбачених ч. 2 ст. 373 КК України «Примушування давати показання при допиті шляхом незаконних дій з боку прокурора, слідчого або працівника підрозділу, який здійснює оперативно-розшукову діяльність», ст. 386 КК України «Перешкоджання з'явленню свідка, потерпілого, експерта, примушування їх до відмови від давання показань чи висновку» і ч. 2 ст. 393 КК України «Втеча з місця позбавлення волі або з-під варти, вчинена особою, яка відбуває покарання у виді позбавлення волі або арешту чи перебуває в попередньому ув'язненні» викликає справедливую критику. В усіх

наведених складах кваліфікуючою ознакою є застосування насильства або знуцання над особою. Проте, законодавець по різному підходить до конструювання санкцій за злочини – в одному випадку встановлює покарання у виді позбавлення волі на строк від трьох до восьми років (ч. 2 ст. 373 КК України), в другому – позбавлення волі на строк від п'яти до восьми років (ч. 2 ст. 393 КК України), а в іншому – у виді штрафу від п'ятдесяти до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправних робіт на строк до двох років, або арешту на строк до шести місяців (ст. 386 КК України).

Для порівняння, норми КК АР є більш узгодженими між собою за критерієм відповідності санкції ступеню суспільної небезпеки злочину. Так, кваліфіковані склади злочинів «Погроза або насильницькі дії у зв'язку зі здійсненням правосуддя або провадження попереднього розслідування» (ст. 288.4 КК АР), «Підкуп свідка, потерпілого з метою дачі ними неправдивих свідчень або експерта з метою давання ним неправдивого висновку або неправдивих свідчень, а так само перекладача з метою здійснення ним неправильного перекладу», «Примушування свідка, потерпілого до дачі неправдивих показань, експерта до давання неправдивого висновку або перекладача до здійснення неправильного перекладу» (ст. 299.4 КК АР), «Втеча з місця позбавлення волі або ув'язнення, або з-під варти, вчинена особою, яка відбуває покарання, затриманою особою, або особою взятою під варту» (ст. 304.2.2. КК АР) мають співвідносні санкції. Законодавцем встановлене покарання у виді позбавлення волі на строк від п'яти до десяти років, від трьох до семи років та від двох до шести років відповідно. Спільною кваліфікуючою ознакою в наведених складах є застосування насильства, небезпечного для життя і здоров'я.

Наступною характерною особливістю караності деяких злочинів проти правосуддя слід визнати посилення покарання за рахунок заборони займати певні посади або займатися певною діяльністю. Не повинно викликати сумніву, що особа, яка вчинила злочин у сфері своєї професійної діяльності або з урахуванням займаної посади, на певний строк повинна бути відсторонена від можливості діяти так надалі. Слушною видається думка А. П. Козлова, що при вивченні питання побудови санкцій необхідним є поєднання двох дуже важливих феноменів. Йдеться про зв'язок санкції з тяжкістю злочину, з одного боку, з іншого ж – про врахування в санкції небезпеки особи винного, адже покарання значною мірою спрямовано на виправлення і перевиховання винного [6, с. 4].

У злочинах проти правосуддя використання такого додаткового покарання як позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, визначене недостатньо чітко. У так званих посадових (службових) злочинах (розділ XVII Особливої частини КК України), в яких суб'єктом виступає особа, наділена певним колом законних повноважень, вказаний вид покарання як додаткового передбачений в майже 100 % санкцій. Виняток становить лише злочин, склад якого передбачений у диспозиції ст. 370 КК України «Провокація підкупу». Аналогічна тенденція простежується і в кримінальному законодавстві Азербайджанської Республіки. Норми статей розділу 33 КК АР «Корупційні злочини та інші злочини проти інтересів служби» практично завжди передбачають позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю як додаткове покарання. Винятком є лише «Присвоєння повноважень посадової особи» (ст. 310 КК АР) та «Халатність» (ст. 314 КК АР).

Зовсім протилежна концепція закладена у системі санкцій статей за злочини проти правосуддя, що вчинюються посадовими особами або особами з використанням свого службового становища, які за своєю суттю є спеціальними видами загальних «посадових» злочинів.

Як слушно зауважує Л. В. Лобанова, діяння в цих злочинах виражається переважно або у формі істотного відхилення суб'єкта від своїх процесуальних функцій або невиконання обов'язків, пов'язаних з реалізацією процесуальних актів, або у формі перешкоджання здійсненню подібних функцій і обов'язків, в тому числі у вигляді спонукання (примусу) носіїв цих осіб до поведінки, що заважає вирішенню завдань правосуддя [5, с. 77].

Натомість, серед усіх складів злочинів проти правосуддя, суб'єктами яких є посадові (службові) особи правоохоронних органів, а також судді, покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю передбачено лише у 25 % санкцій. У КК АР ситуація трохи інша. Аналізований вид покарання застосовується у 37,5 % санкцій у нормах щодо злочинів проти правосуддя, які можуть бути вчинені службовими особами судової чи правоохоронної системи.

Викликає певного роду зауваження те, що кримінальним законом обох держав не передбачене додаткове покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю за постановлення суддею завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови. Погоджуємося з твердженням [7, с. 92], що, якщо санкція загальної норми окрім основного покарання містить ще й додаткове покарання, то у разі зміни ступеня суспільної небезпеки діяння у бік його підвищення санкція спеціальної норми, окрім такого самого основного покарання, може передбачати таке саме додаткове покарання, однак з більшою його максимальною та/або мінімальною межею; додаткове покарання має носити не факультативний, а обов'язковий характер.

Враховуючи спеціальний характер кримінально-правової норми та беручи до уваги специфічність суб'єкта досліджуваного злочину, вважаємо за доцільне запропонувати такі зміни до кримінального законодавства Азербайджанської Республіки та України.

Статтю 375 КК України пропонуємо викласти в такій редакції:

«Стаття 375. Постановлення суддею (судьями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови.

1. Постановлення суддею (судьями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови –

карається обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на строк від двох до п'яти років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до семи років.

2. Ті самі дії, що спричинили тяжкі наслідки або вчинені з корисливих мотивів, в інших особистих інтересах чи з метою перешкоджання законній професійній діяльності журналіста, –

караються позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до десяти років».

Статтю 295 КК АР пропонуємо викласти в такій редакції:

«Стаття 295. Винесення завідомо неправосудних вироку, рішення, ухвали або постанови

295.1. Винесення судьями завідомо неправосудних вироку, рішення, ухвали або постанови –

карається штрафом в розмірі від п'ятисот до тисячі манатів або позбавленням волі на строк до трьох років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до п'яти років.

295.2. Те саме діяння, пов'язане з винесенням незаконного вироку суду до позбавлення волі або спричинило інші тяжкі наслідки, –

карається позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до десяти років».

В цілому, погоджуємося із позицією Ю. І. Кулешова [8, с. 59-60], що відправною точкою при конструюванні кримінально-правової санкції за конкретний вид суспільно небезпечного посягання в сфері правосуддя служить ієрархічна система охоронюваних кримінальним законом суспільних відносин (об'єктів злочинів). За рівнем «значущості» родового об'єкта вищий рівень займають відносини, пов'язані з кримінально-правовою охороною особистості, потім – економічної системи; громадської безпеки та громадського порядку, далі – державної влади і тощо. Проте помилковим є уявлення, що кожна наступна група однорідних суспільних відносин є менш значимою за попередню. Деякі суспільні відносини, що входять в ту чи іншу групу, збігаються або майже збігаються за своєю значимістю. Однак кримінально-правовий захист інтересів особистості слугує

певним «еталоном» при побудові санкцій за інші види злочинних посягань, в тому числі і в сфері правосуддя.

Повинен існувати зв'язок санкцій статей, що встановлюють відповідальність за посягання на однорідні об'єкти за принципом: за рівні за ступенем тяжкості злочини повинні передбачатися приблизно рівні покарання. Справедливо відмітити [9, с. 85], що логічний і юридичний зв'язок кримінально-правових норм між собою як принцип кодифікації передбачає внутрішню узгодженість окремих норм між собою, їх несуперечливість одна одній за своїми диспозиціями і санкціями, а також побудову окремих норм і груп норм відповідно до законів юридичної та формальної логіки. Проте при побудові санкцій кримінально-правових норм про злочини проти правосуддя такої єдності у повній мірі сьогодні досягнути не вдалося. Це відкриває перспективу для подальшої наукової дискусії.

Різноманітність видів і строків покарання, що застосовуються за злочини проти правосуддя, обумовлена тим, що в цих нормах передбачена кримінальна відповідальність не лише за посягання на правосуддя, а і на інші додаткові об'єкти. Тому не випадково при вчиненні злочинів проти правосуддя об'єкт кримінально-правової охорони змінюється, а санкція залишається сталою. Як справедливо зазначив Ю. А. Демидов, в санкції може бути недостатньо правильно відображена оцінка ступеня суспільної небезпеки, якщо в основі норми закону лежить некоректне і неповне уявлення про об'єкт охорони або про цінність встановленого об'єкта. Санкція кримінально-правової норми є законодавчою оцінкою суспільної небезпеки злочину, а високий ступінь суспільної небезпеки аналізованих протиправних посягань не викликає сумнівів [10, с. 18].

Як слушно підкреслює В. І. Зубкова, врахування важливості суспільних відносин – об'єктів злочинів, їх ієрархічної системи, є першочерговим завданням при побудові санкцій [11, с. 208].

Натомість деякі вчені відмічають [12, с. 157], що законодавець при моделюванні санкцій у виді позбавлення волі за аналізовані склади злочинів спирався, в першу чергу, на досвід застосування Кримінального кодексу 1960 року, оскільки санкції за аналогічні види злочинів багато в чому схожі. А отже, зберігається і традиція при визначенні строків покарання.

Проте, будучи ознаками індивідуалізації та диференціації, характер і ступінь суспільної небезпеки діяння тісно взаємопов'язані і взаємодоповнюючі. Тому при призначенні покарання вони розглядаються в єдності, як дві сторони одного і того ж критерію індивідуалізації призначення покарання. Водночас, часто суди, виносячи вироки, вказують на характер і ступінь суспільної небезпеки або тяжкість злочину, але не конкретизують обставини, які їх визначають. Слушною є позиція [13, с. 128], за якою у вироді необхідно відображати, які обставини, що впливають на ступінь і характер покарання, доведені при розгляді кримінальної справи та враховані судом при призначенні покарання. Це дозволяє уникати формального підходу до опису обставин, що враховувалися при винесенні вироку.

Також І. М. Рагімов наголошує, що, при аналізі злочину, який є результатом діяння людини, виникає нагальна необхідність дослідження серед усіх причин злочину саме тієї, яка безпосередньо пов'язана зі свободою вибору суб'єктом варіанту поведінки [14, с. 270-271]. Це має принципове значення не лише з точки зору виявлення суті причин злочинності, але і для визначення ролі та значення покарання у боротьбі зі злочинністю, його об'єктивних можливостей. Все, на що здатне покарання, обмежується попередженням, впливом на волю людини з метою недопущення її до вчинення злочину. Водночас від суспільства та держави вимагається усунення першопричин злочинності, зовнішніх умов, які сприяють вчиненню злочинів. Вчений переконаний, і ми із цим погоджуємося, що успіх боротьби зі злочинністю безпосередньо залежить від чіткого уявлення про сутність та джерело злочинної поведінки людини. Незнання цього явища є результатом нерозуміння сутності поведінки людини в цілому, а причиною – недостатнє використання досягнень інших наук в дослідженні цієї проблеми.

Висновки і пропозиції. Отже, законодавці Азербайджанської Республіки та України по різному підходять до формулювання мети покарання. Кримінальний закон України вбачає призначення покарання не тільки у карі, але й у виправленні засуджених, а також у запобіганні вчиненню нових злочинів як засудженими, так і іншими особами. Водночас, законодавець Азербайджанської Республіки основну мету кримінального покарання вбачає у відновленні соціальної справедливості.

Дослідивши кримінально-правові норми Азербайджанської Республіки та України дійшли висновку, що склади злочинів, які вчиняються іншими учасниками процесу, такими як свідки, експерти, потерпілі, перекладачі – містять більш м'які санкції у порівнянні зі злочинами, вчинюваними працівниками правоохоронних органів та суддями. Натомість, за злочини, суб'єктами яких є засуджені особи та особи, які відбувають покарання, також переважно застосовуються санкції у виді позбавлення волі або обмеження волі.

Система санкцій за злочини проти правосуддя у кримінальному законодавстві обох держав має певні недоліки. Зокрема, не виправданими є значні розриви між мінімальною і максимальною межею санкцій за вчинення злочину. Окрім цього, нами встановлено, що кримінальним законом обох держав не передбачене додаткове покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю за постановленням суддею завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови. Враховуючи спеціальний характер кримінально-правової норми та беручи до уваги специфічність суб'єкта досліджуваного злочину, та з метою удосконалення системи санкцій за злочини проти правосуддя, нами запропоновані відповідні зміни до ст. 375 КК України та ст. 295 КК АР.

Список використаної літератури

1. Козлов А.П. Система санкций в уголовном праве. Красноярск : Изд-во Краснояр. ун-та, 1991. 119 с.
2. Российское уголовное право : курс лекций. в.1. Преступление / под ред. проф. А.И. Коробеева. Владивосток, 1999. Т.1. 396 с.
3. Дементьев С.И., Дьяченко Р.А., Трахов А.И. Уголовное наказание: содержание, виды, назначение и исполнение. Краснодар : Изд-во Южного института менеджмента, 2000. 311 п.
4. Ляпунов Ю. Российское уголовное законодательство: резервы совершенствования. Уголовное право. 2002. № 2. С. 46-50.
5. Лобанова Л.В. Преступления против правосудия : Проблемы классификации посягательств, регламентации и дифференциации ответственности : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.08. Казань, 2000. 305 с.
6. Козлов А.П. Уголовно-правовые санкции (проблемы построения, классификации и измерения). Красноярск : Изд-во Красноярского университета. 1989. 169 с.
7. Музика А.А., Горох О. П. Покарання та його застосування за злочини проти здоров'я населення : монографія. Київ : ПАЛИВОДА А. В., 2012. 404 с.
8. Кулешов Ю.И. Преступления против правосудия: проблемы теории, законотворчества и правоприменения : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.08. Владивосток, 2007. 490 с.
9. Лопашенко Н.А. Принципы кодификации уголовно-правовых норм. Саратов : Изд-во Саратовского ун-та, 1989. 96 с.
10. Демидов Ю.А. Социальная ценность и оценка в уголовном праве: автореф. дис. ... докт. юрид. наук. Москва, 1977. 32 с.
11. Зубкова В.И. Уголовное наказание и его социальная роль: теория и практика. Москва : Норма, 2002. 296 с.
12. Денисов С.А. Актуальные проблемы уголовной ответственности за преступления против правосудия : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.08. Санкт-Петербург, 2002. 310 с.
13. Лозовицкая Г.П. Уголовная ответственность за преступления против правосудия : монография. Москва : ВНИИ МВД России, 2007. 168 с.
14. Рагимов И.М. Преступность и наказание. Москва : ОЛМА Медиа Групп, 2012. 304 с.

References

1. Kozlov, A.P. (1991). The system of sanctions in criminal law. Krasnoyarsk: Krasnoyarsk Publishing House. Un-ty. [in Russian].
2. Korobeyeva, A.I. (ed.) (1999). Russian criminal law: a course of lectures. Crime. Vladivostok. Vol. 1. [in Russian].
3. Demytyev, S.I., Dyachenko, R.A., Trakhov, A.I. (2000). Criminal punishment: content, types, purpose and execution. Krasnodar: Publishing house of the Southern Institute of Management. [in Russian].
4. Lyapunov, Y. (2002). Russian criminal legislation: reserves for improvement. Criminal Law, 2, 46-50. [in Russian].
5. Lobanova, L.V. (2000). Crimes against justice: Problems of classification of offenses, regulation and differentiation of responsibility: Doctor's thesis. Kazan. [in Russian].
6. Kozlov, A.P. (1989). Criminal sanctions (problems of construction, classification and measurement). Krasnoyarsk: Krasnoyarsk University Publishing House. [in Russian].
7. Muzyka, A.A., Goroh, O.P. (2012). Punishment and its application for crimes against public health: a monograph. Kyiv: PALIVODA AV. [in Ukrainian].
8. Kuleshov, Yu.I. (2007). Crimes against justice: problems of theory, lawmaking and law enforcement: Doctor's thesis. Vladivostok. [in Russian].
9. Lopashenko, N.A. (1989). Principles of codification of criminal law. Saratov: Saratov University Press. [in Russian].
10. Demidov, Yu.A. (1977). Social value and evaluation in criminal law: Abstract of Doctor's thesis. Moscow. [in Russian].
11. Zubkova, V.I. (2002). Criminal punishment and its social role: theory and practice. Moscow: Norma. [in Russian].
12. Denisov, S.A. (2002). Current issues of criminal liability for crimes against justice: Doctor's thesis. St. Petersburg. [in Russian].
13. Lozovitskaya, G.P. (2007). Criminal liability for crimes against justice: a monograph. Moscow: All-Russian Research Institute of the Ministry of Internal Affairs of Russia. [in Russian].
14. Ragimov, I.M. (2012). Crime and punishment. Moscow: OLMA Media Group. [in Russian].

Стаття надійшла 15.11.2020 р.

В. А. Ахмедов, канд. юрид. наук, руководитель
научно-исследовательского и судебно-прецедентного отдела
Академии юстиции в Министерстве Юстиции
ул. Видади, 158, Насиминский район, AZ 1000, Баку, Азербайджан
e-mail: vusal-ahmadov@mail.ru

СИСТЕМА САНКЦИЙ ЗА ПРЕСТУПЛЕНИЯ ПРОТИВ ПРАВОСУДИЯ В УКРАИНЕ И АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ РЕСПУБЛИКЕ

Резюме

В статье рассматриваются и анализируются санкции статей уголовного законодательства Украины и Азербайджанской Республики, предусматривающих ответственность за преступления против правосудия. Отмечено, что санкции за преступления против правосудия не всегда адекватно отражают характер и степень общественной опасности деяний, а также конструктивные особенности диспозиций уголовно-правовых норм. Требование адекватности предполагает прямую взаимозависимость, когда качественный и количественный критерии опасности общественно опасного деяния соответствуют границам его наказуемости. В рамках исследуемой проблемы предлагаемые изменения в уголовное законодательство Азербайджанской Республики и Украины и определены недостатки системы санкций за преступления против правосудия в уголовном законодательстве обоих государств.

Ключевые слова: уголовно-правовая норма, санкции, система санкций за преступления против правосудия, уголовная ответственность, наказание.

V. A. Ahmadov, PhD in Law,
Head of Research and Forensic Case Department
Academy of Justice at the Ministry of Justice
st. Vidadi, 158, Nasimi district, AZ 1000, Baku, Azerbaijan
e-mail: vusal-ahmadov@mail.ru

SYSTEM OF SANCTIONS FOR CRIMES AGAINST JUSTICE IN UKRAINE AND THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN

Summary

The article examines and analyzes the sanctions of the articles of the criminal legislation of Ukraine and the Republic of Azerbaijan, providing for liability for crimes against justice. It is noted that sanctions for crimes against justice do not always adequately reflect the nature and degree of social danger of acts, as well as the design features of the dispositions of criminal law norms. The requirement of adequacy assumes direct interdependence, when the qualitative and quantitative criteria of the danger of a socially dangerous act correspond to the boundaries of its punishability. Within the framework of the problem under study, the proposed changes to the criminal legislation of the Republic of Azerbaijan and Ukraine and the shortcomings of the system of sanctions for crimes against justice in the criminal legislation of both states are identified. It is noted that the vast majority of the main components of the crimes included in the sections "Crimes against Justice" under the Criminal Code of Ukraine and the Criminal Code of the Republic of Azerbaijan, by their legislative structure are formal. The criminal law of the Republic of Azerbaijan and Ukraine has been studied and it has been established that corpus delicti committed by other participants in the process, such as witnesses, experts, victims, translators, contain milder sanctions than crimes committed by law enforcement officers and judges. On the other hand, crimes involving convicts and convicts are also mainly subject to sanctions in the form of imprisonment or restriction of liberty. It is established that the criminal law of both states does not provide for additional punishment in the form of deprivation of the right to hold certain positions or engage in certain activities for the judge's decision of a knowingly unjust sentence, decision, ruling or resolution.

Keywords: criminal law, sanctions, system of sanctions for crimes against justice, criminal responsibility, punishment.